

DE ZEGEN DER LIEFDE

Zoo teeder als de nacht, die aan de ramen
En in de kamer om de rozen stond,
Waren uw handen, Moeder, als zij kwamen
Over mijn hoofd

Zoo wären wij, Moeder, en droomden samen
Over herinneringen van een reis;
En toen wij aan het bitter heden kwamen,
Dachten wij beiden aan het Paradijs —
Ik meende, ik droomde dieper en veel verder,
Moeder, maar gij waart lang reeds bij den Herder.

MARTIN LEOPOLD

HET IS EEN EENVOUDIG GEGEVEN: EEN vader, een moeder en twee kinderen. Die kinderen leven alleen maar in het heden; de ouders kennen ook een verleden en daarom denken ze aan de toekomst. Ze moeten deze kinderen opvoeden; ze moeten er mensen van maken, menschen, die durven te leven.

Dit is moeilijk genoeg en voor hen niet moeilijker dan voor anderen, omdat zij maar net rond kunnen komen met een schraal weekloon en die anderen wat ruimer bij kas zijn.

Voor de opvoeding is alleen maar liefde nodig. De rest is van ondergeschikt belang. Een onzer moderne romanschrijvers vergelijkt het kind met een vogeltje, welks zaadbakje en fonteintje de opvoeders moeten vullen. En hij vindt het opvoeden daarom zoo moeilijk, omdat de aandacht der kinderen op andere dingen ingesteld is dan die der groote menschen. Het kind vindt belangrijk, wat zij voorbijgaan en het duurt lang, eer zij het geheim verstaan van blauwe kinderoogen.

Men heeft het kind wel eens genoemd den vader van den man, de moeder van de vrouw, den meester van den onderwijzer. Dit is het ook — doch, hier zijn grenzen. Opvoeden voedt de opvoeders op, maar toch blijft het kind h e t opvoedingsobject.

Hebt ge weleens tot uw leven zien naderen het kind, dat ge zelf eens waart en dat nu vraagt, wat van dat jongetje, dat meisje van vroeger gegroeid is? Er bestaat een sprookje van een schorteband, waaraan een moeder haar jongetje, toen hij nog heel klein was, vastbond. Nu was ze altijd bij haar kind. Toen hij wat grooter werd, bond ze het ventje met een anderen schorteband vast aan een poot van de tafel. Zoo had ze weinig omkijken naar hem en kon ze rustig haar werk doen, ook buitenshuis. Ze zong er bij. Het kind zong ook. En als hij eens viel, kon hij zichzelf aan den band van moeders schort optrekken. Eens op een morgen, toen moeder een boodschap deed in de buurt, hoorde het jongetje de vogels zingen en door de open deur zag hij het dal met de wuivende boomen en de drukke rivier. En de zon speelde met de takken en met de golfjes. En de wind riep hem en het water riep hem. De lente noemde hem bij zijn naam. Hij trok, om los te komen en het lukte. De schorteband brak. Een stuk er van bengelde aan zijn broekje. Het jongetje liep lachend de deur uit. Hij keek nogeens om en zag den band van moeders schort. „Och,” zei hij, „moeders schorteband is niet sterk” en hij danste van pret naar het bosch. Hij ging de vallei door en beklom een heuvel. Het was een komiek gezicht: een kleine jongen met een schorteband als een staart, die maar heen en weer zwiepte. Het jongetje klom nog hooger, langs steil pad en hij keek naar den top. Hij wilde de blauwe klokjes plukken, die boven hem bloeiden. Maar de weg er heen was moeilijk en toen hij er

bijna was, viel hij in een breede rotsspleet. En toen hij viel, was er iets aan hem, dat hangen bleef in een doornstruik. Hij kon zich wat overeind helpen en zag nu, dat moeders schorteband om de takken zat gestrengeld. Daar was hij blijven hangen. „Wat is moeders schorteband sterk,” zei hij toen.

Hier hebben we nu het geheim der opvoeding in beeld. Moeders schorteband is sterk. Een woord — een lied — een blik behoeden als vriendelijke engelen het kind in later leven. Op zich zelf beschouwd is het niet veel: een woord — een lied — een blik. Misschien heeft de knaap, het meisje er om geglimlacht. Maar later, opeens — op een levensmoment van beteekenis: herinnering aan een woord van vader, een lied van moeder, een blik. En dat was de hulp, de steun, de redding. Die bengelende band, die aan ons hangen blijft en dien we meedragen door ons leven en waaraan we zelf hangen blijven in het uur der beslissing.

Wat zou vader er van zeggen?

Hoe zou moeder er over denken?

Dat is de kracht der opvoeding.

Welnu — als we zelf opvoeders zijn moeten, zijn mogen, in huis, in school — dan kan dat helpende woord *ons* woord zijn, die reddende blik *onze* blik. Maar dan moet in ons opvoeders de liefde glanzen als de lamp in de albasten schaal.

Want het is ook hier: Al ware het, dat ik de talen der menschen en der engelen sprak en de liefde niet had, zoo zou ik zijn een klinkend metaal. Dat de aandacht even trekt als de zengslag bij koperen bekkens op een kermis. We hooren hem, maar luisteren niet.

En al ware het —

en al ware het —

en had de liefde niet, zoo was ik niets. Dit is, ook in de opvoeding, het wezen van de liefdeloosheid en tegelijk haar vonnis: zoo was ik niets.

We kennen dit proza van Paulus.

Deze man van de strenge logica, deze geestelijke mathematicus is hier lyrisch als Johannes, is hier de apostel der liefde. En hij toetst aan de liefde het heele leven. En hij werpt het dieplood uit in de ziel tot den bodem.

De liefde moet ons leven beheerschen.

Niet het mooie woord en zelfs niet de mooie daad, maar de liefde.

Want na een leven vol drukte en van vele besognes en gewichtigheden, van vele en schoone woorden, van filantropie met aan 't eind nog een brandstapel — zou God toch onder onze biografie kunnen schrijven: Dit leven was niets. En dan was het ook niets geweest.

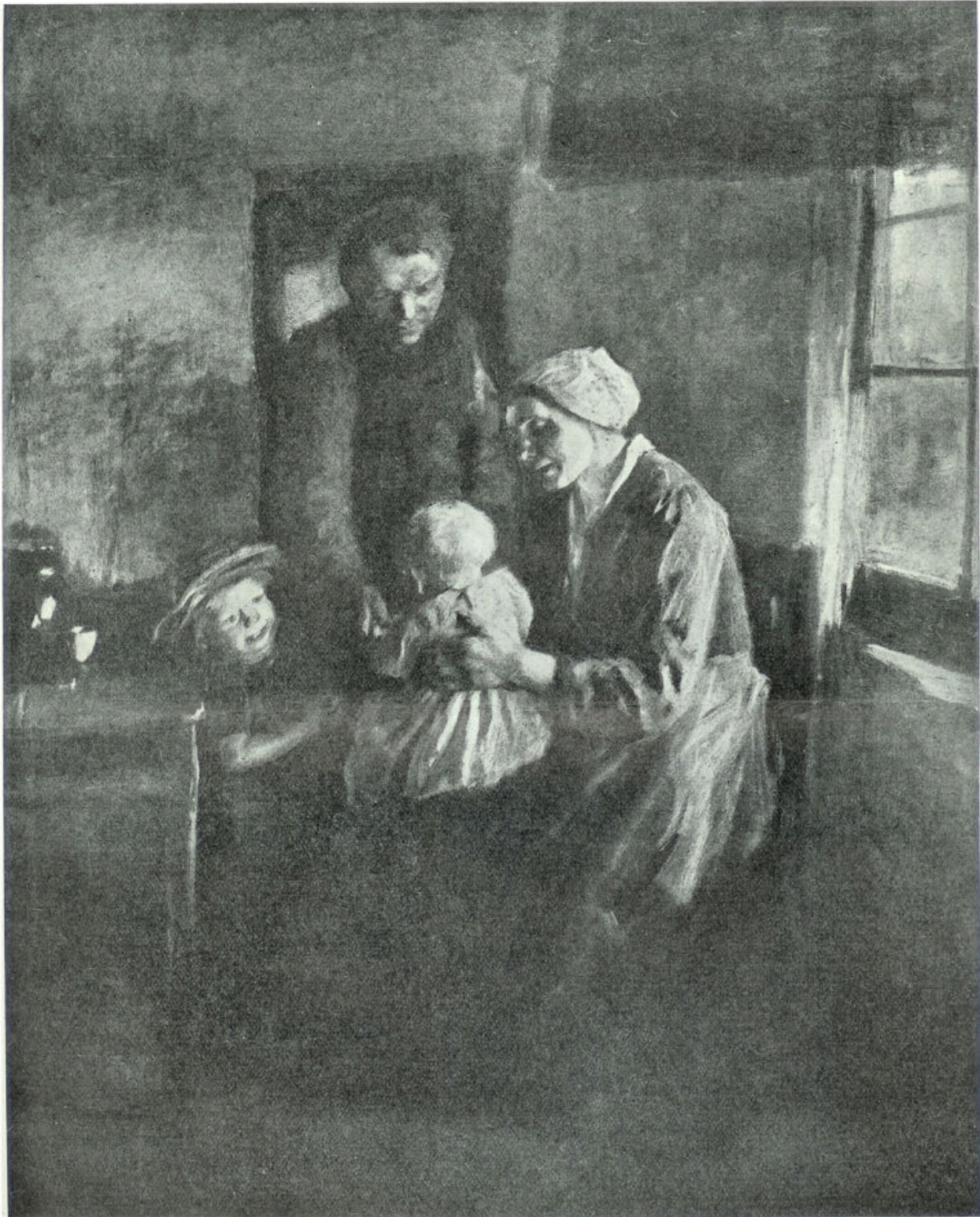
Ondanks misschien ophemelende krantenartikelen, een brillanten staat van dienst, een ridderorde, een 'k weet niet wat voor onvervangbaarheden — niets!

Omdat de liefde ontbrak.

De echte, de eerlijke, de duurzame, die blijft, als ze miskend wordt, die blijft als ze gewantrouwd wordt, die blijft als ze vergeefs wacht op wederliefde. Ze heeft niets te maken met gevele en geaai, want dat is alleen pronkzucht. Imitatie. Caricatuur. Gebrek aan eenvoud.

Wie het hoofdstuk der liefde leest, kan er zich van bewust worden, dat het hier gaat, om wat bij menschen onmogelijk is. En vooral onmogelijk is, als die menschen het mogelijk achten.

In het koninkrijk der hemelen frappeeren altijd weer de tegenstellingen. Dat is de heilige humor van dat koninkrijk. Daar is het zwakke sterk en het dwaze wijs. Het is daarom veilig om de menschelijke daden te meten met den maatstaf, dien God Zelf in Zijn Woord aanwijst.

Naar een schilderij van A. Neuhuys

Daarom kan het eenvoudige woord zooveel voor de opvoeding beteekenen, omdat de oprechte liefde dit woord sterk maakt, zoodat het na jaren nog leidt en bewaart.

Christen-zijn, zei Dr Jonker eens, dat is liefhebben.

Dat moet wel, omdat Christus' leven op aarde één liefdesopenbaring was.

Aan den verrader reikt Jezus nog de hand der vriendschap; als ze Hem slaan in het gezicht, vraagt Hij als een kind: Waarom slaat gij Mij? Ze spijkeren Hem aan een paal en Hij bidt: „Vader, vergeef het hun.”

Alle echte liefde bloeit op uit de liefde Gods tot de wereld.

De liefde vergaat nimmermeer.

Jan Luyken gevoelde er iets van, toen hij zijn verzen schreef:

Liefdens-hof braveert het al,
Laat 'et haaglen, laat 'et waayen,
Laat de Hemel blixems swaayen,
Met een zware donderval,
Laat de gure winter beven,
Dat al 't geurig groen bederft,
Liefdes bloemen blijven leven,
Laat 'et sterven, wat er sterft.

A. L. v. H.

EXAMEN *)

DOOR ANNE DE VRIES

HET IS TWAALF UUR IN DEN NACHT. Buut heeft juist, beneden zich in de huiskamer, de pendule hooren slaan: twaalf schelle, driftige geluidjes, daarna weer het ruischen van de stilte. Bij elken slag is zijn ergernis gegroeid.

Twaalf uur! Dat beteekent dus, dat hij al twee uur wakker heeft gelegen. Dat beteekent, dat hij nog hoogstens zes uur slapen kan in dezen nacht vóór zijn examen. Misschien ligt hij den heelen nacht wel wakker, want in zijn hoofd is het zoo akelig helder als midden op den dag.

„Als dat goed kan gaan!” denkt Buut. En zijn angst wordt weer een beetje grooter.

Met een ruk zit hij op den rand van zijn bed. Het kleine raam staat wijd geopend naar den koelen vrede van den Augustusnacht. Maar hier, in het bekrompen dakkamertje is broeiing en benauwdheid. Over den straatweg raast een auto achter zijn felle schijnwerpers voorbij. Boomschaduw en ijlen langs de wanden. Dan keert de duisternis weer.

Buut zucht tegen een zwaren druk op zijn borst. Wat mankeert hem toch vanavond? Is er een oorzaak voor deze onrust? Hij heeft nog wel zoo verstandig geleefd de laatste dagen. Niet te hard meer gestudeerd. Weinig gerookt. Vandaag een flinken fietstocht gemaakt en een half uur gezwommen in de beek. En om tien uur is hij naar boven gegaan in zoo'n lekker lodderig slaapgevoel, dat hij moeite had met zijn avondgebed. Toen hij ging liggen, had hij zóó kunnen inslapen, als hij dat gewild had.

Een domheid van hem, om er nog juist aan te denken, dat dit een heel bijzondere avond was en dat het morgen een heel bijzondere dag zou zijn. Toen was er nog zooveel te regelen en te overdenken. Hij raakte gevangen in zijn zorgelijk gepieker en het laat zich aanzien, dat hij niet meer vrij zal komen. Nu voelt hij zich zoo zwak

*) Romanfragment.

en onwetend, dat hij zich verbaast over zijn durf, om zich voor dat examen aan te melden.

Buut drukt de gebalde vuisten tegen zijn slapen en zit zich zuchtend te wiegen. Hij kan dat examen toch ook maar niet laten komen, zooals het belieft te komen. Er hangt zooveel van af; zijn heele toekomst, zijn geluk! De dag van morgen beslist daarover. Of eigenlijk niet de dag, maar de examinatoren. Er is een soort, doorkneet in één vak, met een hoofd als een encyclopaedie, en geraffineerd in het stellen van strikvragen. Er is ook een soort, dat den avond te voren het stokpaardje moet optuigen, dat heel den volgende dag bereden zal worden: Rijd mee, waar ik heen wil, of val te pletter. Aan beide soorten zal het niet moeilijk vallen, om het een eenvoudigen boerenjongen leelijk lastig te maken. Vooral wanneer die jongen langzaam en moeilijk spreekt, en spoedig door zijn zenuwen van zijn stuk is gebracht. Wacht eens, die electriciteitswetten mag hij nog wel even nakijken. En die kleinzielig precieus taalkundige definities. Als hij het boek meeneemt, heeft hij in den trein nog den tijd . . .

Ineens zit hij nu de graven uit het Hollandsche huis te repeteeren, maar hij moet het opgeven, hij kent ze niet meer. Hij laat zich achterover vallen op het klamme kussen. Zie je nou wel, daar is hij al weer bezig. Wil hij nu slapen, of wil hij het niet?

Dirk de eerste, Dirk de tweede, Arnout, Dirk de derde, Dirk de vierde, Floris de eerste . . . Een geluid als het keffen van een hondje. Half een.

„Ja, is 't nou uit!” snauwt Buut. Hij klemt de tanden op elkaar en denkt met de handen aan zijn hoofd inspannen na. Hij komt tot de overtuiging, dat hij rondwaalt in een heksenkring: Er is een geheime angst, die hem al weken gezelschap heeft gehouden en die rooft hem den slaap. Daarover ergert hij zich. Die ergernis maakt zijn angst weer grooter. En die angst brengt hem nog een stap verder van de rust.

Maar dat is nu toch iets gewonnen, dat hij zich zelf dóór heeft. Zag hij nu maar een kans, om handig uit te knippen uit dien noodlottigen cirkel.

Och, hij weet het wel, het is God, die alle dingen beslist, die ook alles, waar hij zich zoo bezorgd over maakt, in Zijn almachtige hand heeft. Hoeveel keeren heeft hij dat dezen avond al beleden in zijn bidden om uitkomst? Hij weet, waar hij verlossing moet zoeken uit zijn benauwdheid. Hij heeft een vrome moeder en een rechtzinnigen vader. Hij heeft belijdenis gedaan. Hij heeft zijn jong geloof, dat soms vurig en moedig is en dan weer, bijna zonder overgang, zwak en twijfelend, maar toch een gelóóf, eerlijk en waarachtig. Hij heeft zijn bezwaren tegen dezen tijd van dorre dogmatiek, maar ook zijn verborgen omgang met God: een weg over hoogten, die nog naglanzen van Gods genade, door de donkere doolhoven van onoplosbare problemen, en door moerassen van zonde. Wat helpt hem dat nu? Wat doet hij met zijn geloof in dezen nacht en in deze omstandigheden?

Buut voelt zijn verantwoordelijkheid. Hij schaamt zich en zijn angst verheft zich tegelijk. Er is maar één mogelijkheid; het gebed.

Hij ligt op zijn knieën en poogt zijn hart uit te storten. Hij herinnert zich zijn lievelingsteksten, de schoone troostende Godswoorden: „Roep Mij aan in den dag der benauwdheid en Ik zal u uithelpen . . .” „Want zoo hoog de hemel is boven de aarde, is Zijn goedertierenheid geweldig over degenen, die Hem vreezen . . .” „Ten dage, als ik zal vreezen, zal ik op U vertrouwen . . .”